

Un țipăt și o eflorescență a spiritualității românești

Ștefan Dumitrescu

Acum, după ce i-am recenzat mai multe cărți lui Florentin Smarandache, lecturând *America - paradisul diavolului*, (apărută la Editura Aius, Craiova, 1994), *Frate cu meridianele și paralelele*, vol. 6 (Editura Silviana, Râmnicu Vâlcea, 2010) și *Dragă Domnule Rotaru. Antiscrisori* (Editura DacoRomania, București, 2010), imaginea de spirit universal, excedând marginile realului și ale umanului, ni se conturează și mai mult. Omul și opera sunt de o complexitate și de o sinestezie unică în cultura română, și, caz rar, cu siguranță și în spațiul internațional al culturii, al infosferei.

Plecat de pe malurile Oltețului, din zona de mijloc al Olteniei, tânărul Florentin Smarandache, îngrozit de absurditatea și opresiunea din timpul perioadei comuniste, intuind imposibilitatea realizării în țară, nemaiputând suporta lipsa de orizont și condiția de ființă strivită și umilită, sentiment pe care l-am trăit și îl trăim mai toți românii, și-a luat lumea în cap (vai, ca atâtea zeci de mii de intelectuali români!), și a plecat să-și caute norocul în altă țară... S-a gândit, desigur, că țara tuturor posibilităților, care-i poate oferi condițiile cele mai bune de a se realiza, nu poate fi decât America, și a pornit într-o extraordinară aventură geografică, spirituală, picarescă înspre America.

Pentru că avem de acum o cunoaștere mai profundă a operei lui Florentin Smarandache, încercăm să creionăm o viziune de ansamblu asupra autorului și a operei sale.

Așa cum spuneam, Florentin Smarandache este creatorul unei opere complexe, bogate și unice prin structura, substanța, mesajul și dimensiunile ei.

Având un număr impresionant de lucrări științifice în domeniu matematicii, al logicii matematice, în domeniul fizicii, al informaticii etc., dar și o operă literară bogată, autorul și opera se înscriu în tipologie admirabil ilustrată de Mircea Eliade, a scriitorilor români care sunt în același timp și oameni de știință, creatori de lucrări științifice. Tipologie cu un număr mic de creatori, căci în literatura română și în oricare altă cultură, îi poți număra pe degete, însă fiecare cu un specific aparte, spectaculos, dramatic, aducând în literatura română coloritul exotic al culturilor în care s-au format, în care au scris, pe care le-au asimilat. În cazul lui Mircea Eliade, ne referim la India, în cel al lui Florentin Smarandache la Statele Unite, la universul cosmopolit, heteroclit, comercial, alienat, strivitor, imens al Americii.

Cum opera literară a lui Florentin Smarandache ne este într-o mare măsură cunoscută, și ea este, în cea mai mare parte, o literatură de călătorie și de exploarare a lumii, autorul fiind printre pușinii români care au călcat cu piciorul pe toate continentele, au bătut cu pasul mai toate meridianele și țările, el face în aceeași timp parte din tipologia scriitorilor care începe la noi cu spătarul Constantin Milescu, (acest Marco Polo al românilor), iar mai apoi în prima jumătate a secolului XIX, se continuă cu Dinicu Golescu.

În secolul XX, mai aproape de noi, din aceeași tipologie îl avem pe Geo Bogza, cu reportajele lui din Spania, și din alte locuri. În secolul XX, avem mai mulți autori și mai multe cărți

de călătorie, dar, din păcate, vai, cărțile lor sunt reportaje seci, nu au patina artistică și acea lumină poetică, acea dulceață a limbii pe care o întâlnim la spătarul Milescu, la Bogza și la Florentin Smarandache. Geo Bogza și Florentin Smarandache ilustrează cu talent și patină plastică ceea ce numim reportajul literar, una dintre cele mai frumoase specii ale unei literaturi.

Această tipologie de scriitori, din care face parte Florentin Smarandache, care îmbogățesc reportajul literar în cultura română, au meritul de a fi dus marginile scriiturii românești, limitele universului literar, mai departe, întinzându-l pe suprafața lumii întregi, de a fi adus acel aer exotic, mireasma și conținutul altor culturi în universul literar românesc. Este mare lucrul acesta, căci îmbogățește orizontul literaturii române, ferind-o de acea dimensiune localistă, conservatoare, excesivă.

Având o cultură bogată, cunoscător al mai multor limbi, frust și temperamental, Florentin Smarandache este de o spontaneitate și receptivitatea a realului și a planului ideatic uimitoare, pantagruelică. Înșușirea aceasta face ca nesfârșitul reportaj la care va lucra toată viața (căci asta sunt cărțile lui, un nesfârșit reportaj despre locurile, orașele acestei lumi, despre planeta Pământ și oamenii care o locuiesc, pe care-i întâlnește, despre oamenii de știință cu care intră în dialog), îmbogățit continuu de impresiile, de gândurile, de fluxurile de conștiință proustiene, să facă din scriitura sa o proză modernă, un fel de eseu spiritual, de conștiință. El și este o conștiință arzândă, lucidă, disimulată și concentrată asupra ei înșiși, dar și asupra evenimentelor și fenomenelor culturale de

care ia cunoștință, pe care le reflectă și le prelucrează memoria lui ca un malaxor.

După ce am lecturat impresionanta carte *America - paradisul diavolului*, un reportaj al primei lui călătorii în America, o Odisee a plecării în lume a unui român, am realizat că, de fapt, cartea este o meditație amară (de la înălțimea la care l-a dus avionul în zborul său peste Atlantic), burlescă, incitantă, pe marginea condiției umane a celui care-și părăsește țara fugind de sărăcie și de condamnarea la umilință, pentru a se realiza ca ființă cunoscătoare, fiind în același timp un roman picaresc, un roman realist, lucid, dramatic.

Având această capacitate de a comunica între ele, datorită rădăcinii, izvorului epistemologic, sufletesc și de conștiință din care se nasc, ne referim la lucrările literare (la paradoxismul ca încercare de a aduce în literatură un nou curent literar, la cărțile în care dialoghează cu prietenii prin scrisorile literare, la segmentele cărților de călătorie în care găsim eseuri culturale despre locurile, instituțiile pe care le cunoaște, sau la lucrările științifice prezentate la diferite simpozioane și întâlniri pe tot mapamondul), dar și la cele științifice, care sunt mult mai numeroase și mai diverse, cărțile lui Florentin Smarandache alcătuiesc, sub puterea și sub vraja legii sinesteziei, un corpus spiritual de mari dimensiuni, vibrând și luminând un spațiu foarte larg în cultura umană, făcând parte din același „corpus spiritual”, cărțile lui intro-deschizându-se unele către altele, „vorbind”, comunicând între ele, la diferite nivele, se îmbogățesc de irizări ideatice, de umbre, lumini și sunori muzicale, pe un fond ideatic bogat, alcătuind o simfonie impresionantă.

Omul este la fel de fascinant ca și creația sa, corpusul artistic și de idei (și cu vârsta îmbogățindu-se unul pe altul), vor ajunge să creeze ceea ce am numi un fenomen cultural românesc bine înfipt în coasta științei și culturii universale.

Iată cum îl vedea și cum îl prezenta unul dintre editorii săi, Constantin M. Popa: „...la cei 38 de ani ai săi, are conștiința cuvântului magic, dar și a fragilității ființei. Punându-și viața în Text, el ne oferă un incitant *jurnal de emigrant*, radiografie necruțătoare a unui spațiu insolit, din care răzbate, dincolo de experiențe și observații șocante, exprimate într-un limbaj frust, dorința de a-și defini orientarea și strategia eului multiplicat pe suprafața cotidianului. La 500 de ani de la primul pas al lui Columb în Lumea Nouă, un român redescoperă America”.

Ei, bine, la douăzeci de ani distanță, Florentin Smarandache este același spirit curios, însetat de cunoaștere, același îndrăgostit de spațiul geografic și cultural de dimensiuni imense, dar și de detaliu orbitor sau plin de semnificație, ori burlesc, care îi atrage atenția. A rămas același suflet bogat de conținutul și de crepusculul epocilor istorice pe care le străbatem.

Călătorind în lumea întreagă, intrând în dialog cu oameni de știință sau cu oameni simpli din piețe, din orașele sau satele Americii de Sud, ori din insulele Oceaniei, descriind locurile pitorești și vetrele vechilor civilizații ale unor popoare de azi, participând cu lucrările sale la multele simpozioane sesiuni științifice etc., scriitorul și omul de știință Florentin Smarandache face ca mii de oameni să audă de România, să audă limba românească, să știe de acum că România dă

oameni de știință care duc orizonturile științifice cu o palmă sau cu o aruncătură de săgeată mai încolo, și în mintea lor se naște astfel imaginea frumoasă a unei Țări aflate pe puntea EuroAsiei, fabuloasă, care dă, iată!, minți îndrăznețe și cuprinzătoare. Puțini oameni, concluzionăm noi, puțini diplomați, plătiți pentru a face imaginea României în lume au făcut poporul român și cultura românească, spiritul românesc cunoscute în lumea întreagă, așa cum o face de ani de zile profesorul Florentin Smarandache!

Cum să cuprinzi într-o imagine o operă atât de vastă și de complexă ca opera literară a unui suflet neliniștit, absorbit de depărtări epistemologice, ca descoperirile științifice, de pionierat, ale unei minți îndrăznețe, ca opera unui ambasador generos al României, ca încercarea de ducere a spiritului românesc în lume de către un Badea Cârțan al dulcelui plai românesc?

O întrebare pe care ne-am pus-o este aceasta: când s-a născut fenomenul cultural Smarandache? În momentul când, în martie 1990, ca pasărea lui Brâncuși, ca un țipăt sisific, și-a luat lumea în cap, plecând din țară ca să se stabilească în America, pe coasta vestică a Statelor Unite? Cât mai departe, adică...? Sau cu mult înainte, când, în visele sale, copilul Florentin Smarandache visa la Împărății fabuloase, îndepartate, la lumi aflate pe alte tărâmurî incognoscibile? Așa cum, de când se știe pe lume semnatarul acestei cronici, visează și visul nu se mai termină, urcat pe alte nivele culturale! Cu siguranță că această aventură științifică, literară, epistemologică, dramatică, îndrăzneță, superbă, care este Florentin Smarandache, s-a născut cu mult timp

înainte, în sufletul și în mintea copilului și a adolescentului care mergea în pantaloni scurți să se joace în undele argintii ale Oltețului.

Cartea pe marginea căreia facem aceste notații este mai mult decât un jurnal de călătorie și mai mult decât un eseu în care o conștiință lucidă, înaripată de visul care-i dă forță, aplecată tot timpul asupra ei ca un imens semn de întrebare, își notează senzațiile, gândurile, ideile care se nasc în momentul trăirii (în sensul doctrinei trăiriste), al reflectării vastei realități pe care o cunoaște.

Să notăm de asemenea intuiția, revelația avută de scriitor când a pus titlul cărții (*America - paradisul diavolului*), titlu care ne decodează cu o claritate extraordinară marele adevăr despre America, și care este conceptul, parabola, metafora filozofiei despre Statele Unite ale Americii.

Această aventură, deopotrivă spirituală și de conștiință, începe în momentul în care Florentin Smarandache, simțind (după dureroasa încercare prin care am trecut cu toții în ultimul deceniu al lui Ceaușescu, perioadă în care credeam că nu mai rezistăm, că ne-a ajuns cuțitul la os) că în țara aceasta el nu are nici o șansă, ia decizia dramatică de a pleca din țară și de a se stabili în Statele Unite, țara tuturor promisiunilor. (*Paradisul diavolului*). Momentul-decizie, deci începutul aventurii spirituale care este și conținutul cărții, trebuie să fi început în țară. Un al doilea moment al acestui început fiind ziua când de pe un aeroport din Grecia, tânărul matematician și scriitor se îmbarcă într-un avion care avea să-l ducă tocmai pe coasta vestica a Statelor Unite.

Pornim și noi, ritualic, în călătorie cu el:

„23.03.1990. Aeroportul din Istanbul. Primim pașapoarte turcești, de la poliție. Masarul ni le înmânează. Apoi biletele.

Aruncasem geamantanul vechi, mă descotorosisem de hainele de emigrant... ca de o carapace scorțoasă! Rucsacul, umplut cu manuscrise l-am cărat cu mine, înăuntru.

Cald 110. Avionul întârzie cu jumătate de oră decolarea - ca să ne prelungească nerăbdarea...

Locul 13 A, lângă hublou. Alături Nelu, care mă acompaniază până la terminus, în Phoenix, și Doctora. Când se desprinde de la pământ bolidul de fier, Sorin nu se poate abține:

- Gata, fraților, am scăpat!

Urechile-mi sânt înfundate, casc cu gura închisă pentru a le destupa.

Ce frumoase insule, și mici, în Grecia! Aș trăi, izolat, într-una din ele.”

Subliniem încă o dimensiunea proustină a scrisului lui Smarandache, căci vedem că o dată cu notațiile care fixează locul și timpul, el introduce în scriitura sa reflexiile subiective, gânduri, impresii, fluxuri de conștiință, care țin de dimensiunea auditivă a lumii, a mirosului, dăre ale fluxului de conștiinței, structuri ale fondului psihic, senzații, idei, comparații, proiecții în trecut și în viitor. Astfel, Occidentul are miros, bolidul, pe lângă că este bolid, este de „fier”, „urechile-mi sânt înfundate”, ceasul este al doisprecelea, conștiința are ameteți:

„Aeroportul Hellinikos din Atena. Se simte deja mirosul Occidentului. Oamenii sânt altfel. Cumpăr cu 1030 de drahme un parfum franțuzesc, cadou sponsorizei. M-am gândit tocmai în ceasul al doisprezecelea! Se anunță zborul nostru.

Urcăm într-un Boeing cât o balenă! De pe scări privesc roată în jur. Ah, ce-aș fi făcut o poză! Când voi mai sui într-un transatlantic?

Amețeli la început. Mătușa Clara vomită în punga de la scaun. În stânga mea: Stelică Piteșteanu, apoi Sorin, Gellu. Muzică la cască, pe 12 canale: de la jazz la simfonie. Simt că nu mai pot de bucurie...”

Ruperea de solul cultural, de viața trecută, de rădăcinile de sânge este dureroasă, sentimentul este apăsător. Scriitorul simte nevoia să plângă:

„Ah, Occidentul! Îmi vine să plâng când mi-o închipui pe mama singură, lamentându-se:

- Florin a plecat pentru totdeauna... așa de departe...

Mă simt vinovat că i-aș fi părăsit pe toți...”

Retrăim cu reporterul impresiile, senzațiile fruste, care-și păstrează autenticitatea, din momentul în care se afla în avion, punte peste Oceanul Atlantic, și după atâția ani. Fondul sufletesc este unul luminos, de bucurie...

„Încerc să descifrez ceva prin “Review Guardian”, nu că m-ar interesa. Informațiile de-acolo, ci pentru a exersa limba.

Ce lin și plăcut! Sânt fericit. Scriu în avion. Stelică citește un roman.

Pe canalul 6 muzică simfonică... Îmi mângâie sufletul. Mă simt important ca un boss american. În imperiul muzicii... Cer o bere. Vreau să mă droghez.”

Florentin Smarandache are mobilitatea psihică a unei pisici, iar trăirile sunt intense și suculente. De la starea de bucurie trece ușor la starea de enervare, se simte în avion ca un boss american, fapt pentru care cere o bere, ca să trăiască apoi apăsarea stării de stres. Contactul cu vastitatea spațiului, cu lumea aeroporturilor, timpul și meridianele, în loc să-l emoționeze, să-l înfioare, să-l facă să mediteze la micimea și fragilitatea ființei umane, îl enervează:

„Stresat, puneam multe întrebări, mă enervam și enervam ușor. Am schimbat patru avioane, și de trei ori am dat ceasul înapoi: la New York, Dallas și Phoenix. Cu “Delta Airlines”, din aeroportul “La Guardia”, în cucerirea Americii! O traversăm de la un cap la altul, cei cinci din Arizona. Dur primul contact.”

Are Florentin Smarandache un fel insolit de a trece de la percepția suprafeței realului (care de cele mai multe ori funcționează ca o mască, un fel de cortină de praf care te împiedică să ajungi la adevărul întotdeauna profund, ascuns) la intuirea esenței și a adevărului, și o modalitate sigură și precisă a trecerii de la prejudecată, de la mit și legendă, la cunoașterea adevărului, la dezghiocarea lui foarte rapidă, ca o flamă a cogniției, care te impresionează. America pe care o cunoașteam din ziare, din ce am citit și ce am auzit, America fabuloasă își dezvăluie repede adevărata ei realitate în fața instinctului epistemologic sigur al tânărului scriitor:

„24.03.1990 Sincer să fiu, nu-s deloc impresionat, simt că urăsc continentul acesta nordic. M-așteptam la nu-știu-ce. Dar... Pooc! Mai mult reclama ce e de America!

- Nea Vasile din Găneasa, glumesc, văzurăm și New York-ul.

- Bogardo în Arizona, mă înțeapă și el.”

Notația este precisă, rece, sigură, făcută cu un condei de oțel. Tânărul scriitor înțelege, ca o străfulgerare a stratului lumesc care ascunde adevărul, că America nu este ceea ce credea el, cea ce i s-a inoculat de mass-media, de legenda și mitul Americii, țara tuturor posibilităților, cea mai mare, cea mai puternică, cea mai dezvoltată, unde umblă câinii cu covrigii în coadă. Florentin Smarandache introduce spiritul oltenesc, ironia hâtră, limbajul savuros pe care îl avea de acasă din copilărie.

Ce este foarte frumos, că din aceste ironii, glume, din acesta crochiuri ale gândurilor, ale senzațiilor, se naște ceea ce am numi „spiritul oltenesc” al cărții, acea patină românească inconfundabilă, a olteanului care merge la târg și se uimește de girafa pe care o vede, exclamând că așa cal nu a mai văzut. Este aici acea detașare a duhului românesc în fața imensității, a timpului, a spectaculosului, care temperează reacția, făcând ca dimensiunile realului să se retragă în „tiparele epistemologice de acasă”.

După ce reporterul fotografiază o realitate cu care nu era familiarizat (ba care ar fi trebuit să-l impresioneze, să-l fascineze), adaptând-o termenilor lui, structurilor lui epistemologice („Ah, norii ăștia parcă ar fi zăpadă sub burta avionului”), văzută acolo în înălțimile atmosferei, notația este

una subiectivă, ținând de moftul românesc, de glumele nesărate, de substratul popular al subconștientului colectiv al intelectualului român:

„Pe aeroportul “Dallas Forth Worth”, cu 15 minute întârziere (mă dezamăgește America!)... mă cert cu nea Vasile... Eu mă interesam pe unde trebuie sa mergem, iar pe el îl durea-n cot... Mai făcea și mofturi!”

În fața Americii, în fața unui fenomen colosal, Florentin Smarandache are reacția hâtră a lui Ion Creangă, care ia în răspăr, domolind, adaptând realul fenomenal la tiparele sale perceptive, atitudinale și afective:

„Mă screameam să mai prind și eu câte un cuvânt sau cădeam într-o stare de melancolie... Pe drept cuvânt, se face băiatul mare până să vină la mine și îmi zice nene!”

Când este să vadă paiul cât o bârnă din ochiul altuia, românul face haz de necaz, dar își aduce aminte imediat că și el este strângăreț și econom ca străinul:

„Foarte strângăreți emigranții, o familie de ruși - călătorind spre statul Washington - e încărcată cu șapte valize, legate cu sfoară pe dinafară, burdușite. Eu țin de cei 300\$ ca de o comoară. Bani albi pentru zile negre!”

Citind acest roman de călătorie și de conștiință, văzând câți români sunt în orașul în care se stabilește, ai dintr-o dată impresia că românii s-au întins ca ciupercile pe tot mapamondul. După ce ajunge în orașul de destinație și își începe viața de american, săpând șanțuri, viitorul om de știință, împreună cu câțiva români, trece la investigarea spațiului american, începând cu deșertul Arizona. Căldura pe care o suportă greu și deșertul îi trezesc în suflet neliniște, și o stare

de nesiguranță acută. America tratată de le înălțimea la care zbura avionul cu ironie și cu mofluz, pe pământ își arată colții:

„Ne avântăm în deșert cu mașina: cu dl și d-na Nicoară! Mă așteptam să fie numai pustiu, întindere de nisip ca-n Sahara africană. În afara soarelui puternic, care pe mine mă omoară, iar hurducăturile Renault-ului mă moleșesc, disperarea în fața Americii și a nesiguranței vieții mă fac să mă simt rău”.

Iată acum o altă față a orașului american și a Americii. Un prieten scriitor care a locuit la fiica lui în Statele Unite opt luni (pentru că după asta n-a mai rezistat și s-a întors acasă) îmi povestea că în orașul în care a stat el nimeni nu ieșea singur pe stradă, nimeni nu se avânta să meargă pe jos, pentru că riscai să fii împușcat... Iar noaptea orașul devenea un cimitir, pentru că nimeni nu îndrăznea să iasă afară din casă de teamă. Imaginea aceasta a Americii m-a îngrozit în momentul când mi-a fost descrisă.

M-am întrebat atunci la ce mai sunt bune descoperirile științifice, zborul spre lună, cultura, cărțile, la ce bun să fii un Stat superdezvoltat ca Statele Unite dacă lumea în care trăim arată astfel. Dacă apartamentul în care ne ducem viața devine un cavou din care nu ai curajul să ieși, dacă orașul în care trăiești este un poligon de tragere! Dacă îți este frică de primul om întâlnit pe stradă, dacă oamenilor le este frică unii de alții, și se feresc unii de alții? Dacă în această lume poți în orice clipă să-ți pierzi viața! Și, desigur, m-am întrebat dacă aceasta mai este viață, și dacă aceasta mai este societate umană! Ei, bine, Florentin Smarandache ne confirmă această

dimensiune mută a Americii, amenințătoare, misterioasă, periculoasă:

„În mod deosebit m-a frapat mușenia orașului. Nu vezi picior de om pe trotuare, auzi doar zgomotul înfundat al mașinilor. Dacă întâmplător îți vine din față vreun trecător, te evită cu privirea, pășind cât mai lateral. Oamenii se tem unii de alții. Și, asta, în miezul zilei!”

Plecarea din țară și stabilirea în America este, pentru oricine, o aventură tot timpul riscantă, care se poate întoarce împotriva ta. Care te poate umili, strivi. Care poate face din tine un obiect cu care destinul, devenit necruțător acum, se joacă în mod cinic. America este ca o capcană, ca o față morgână care te atrage, care te ademenește, ca să te arunce apoi în lumea din care ai venit. Iată cum ne spune acest adevăr Florentin Smarandache în limbajul puștilor de la Bălcești, care și-o mai dădeau din când în când în bot.

„3 0.06.1991 America - la pomul lăudat să nu le duci cu sacul! Fiindcă riști s-o iei în bot! Mulți s-au întors în țară cu buzele rupte. Credeau c-o să fie puși aici prinți? C-or să ia premiul Nobel ? (Câte sfori nu se trag în lumea asta! O-ho - hoo!)

Mulți s-au întors în țară cu buzele rupte - după ce-au dat cu nasul și-au făcut stagiul la spălat farfurii și șters closete... Eu , unul, am început prin a sapa șanțuri...”

Adevărul despre America și despre visul american cade ca un pumn în stomac care te trezește la realitate:

„(Jurnalul acesta ar trebui să dea de gândit și altora...) Sânt la fel de scârbe și occidentalii precum comuniștii! Dacă n-au avantaj de pe urma ta, nu-ți întind un deget!”.

Acesta este adevărul esențial despre America. Și cu aceasta, cercul cunoașterii Americii se închide, experiența de viață confirmând intuiția genială de la început, din titlu cărții: *America este paradisul diavolului...*

Ceea ce s-a întâmplat în ultimul deceniu, invadarea de către Statele Unite a Irakului pe care l-a transformat dintr-o dictatură stabilă, în care oamenii aveau de muncă, își puteau asigura existența, își puteau crește copiii, într-o societate în care oamenii se împușcă pe străzi, în care mor zilnic zeci de oameni în atentatele cu bombă, în atentatele sinucigașe, și asta ca America să pună mâna pe petrolul Irakului și pe dominația militară în zonă, demonstrează cât se poate de limpede Adevărul din titlu.

Și așa zisele revoluții din Țările Arabe, în care au fost răsturnați lideri, care asigurau cât de cât stabilitatea acestor țări, ca să transforme aceste țări într-un haos în flăcări, și asta tot pentru a pune mâna pe petrolul Africii, și pentru zone de influență, ne demonstrează limpede că America, acest satana al civilizației umane, nu are și nu va avea scrupule să distrugă planeta.

America-paradisul diavolului este o carte care îți dă fiori. Și îți dă o altă viziune despre America, una complexă, bogată, apropiată de adevărata realitate. Toate imaginile, informațiile pe care autorul le pune cap la cap, ca imaginile pe o peliculă de film, după ce le citești, comunicând între ele, adunate de capacitatea intelectului nostru de a crea sinteze, într-o viziune de ansamblu a Americi, te impresionează. Este o Americă vie, un paradis terifiant, în care răul și binele, umbrele și razele de lumină, noul și vechiul, bucățile de

fericire și de suferință se întrepătrund într-un păienjeniș imens și halucinant. Jurnalul, eseul, romanul a acesta despre America și despre aventura unui intelectual român în America este una despre cele mai veridice cărți despre Țara care conduce, asemenea unei locomotive, civilizația umană către prăpastie.

Volumul al 6-lea al jurnalului de călătorie intitulat *Frate cu meridianele și paralele*, la fel ca și *America - paradisul diavolului*, este un eseu, un roman alcătuit din cioburi (însemnările zilnice, notațiile din jurnal) care se adună, se lipesc, comunicând între ele, și formând un vas plin de informație. Despre simpozioanele științifice la care participă și la care el își prezintă descoperirile, viziunile, ipotezele sale din domeniul matematicii, al fizicii, al informației, și care la sfârșitul lecturii se adună într-o viziune largă, despre lumea științifică a începutului de secol XXI, despre starea imagistică și culturală a orașelor pe care le vizitează. Este ademenit în această lungă călătorie, care se continuă parcă la nesfârșit de manifestările științifice la care participă, sau de întâmplare. Dar mai ales de setea lui de orizonturi deschise.

„Înaripare” spre Dayton 30 aprilie 2009. Profesorul Mark Oxley, care predă analiză funcțională la Air Force Institute of Technology (prescurtat AFIT; în traducere: Institutul Tehnologic al Aviației Militare a S.U.A.), aflat în baza aeriană (americani îi spun prescurtat AFB – Air Force Base) din orașul Dayton, statul Ohio, situat în partea de nord-est a S.U.A., la granița cu Canada, mă invitase, atunci când îl întâlnisem în Köln, Germania, la FUSION 2008 (Conferința Internațională de Fuziunea Informației), să

susțin o conferință despre Teoria Dezert-Smarandache (TDSm) la institutul său. De aceea, acum mă pregătesc să mă „înaripez” din statul meu de reședință, New Mexico, aflat în partea de sud-vest a S.U.A., la granița cu Mexicul (care oficial se numește, după modelul marelui vecin din nordul său...”

Viața lui Florentin Smarandache, viața în general a unui om de știință american, sau din oricare altă țară, are culoarea timpului petrecut în avioane, în sălile de așteptare ale aeroporturilor... Viața trăită de moșii noștri acum câteva zeci de ani, pe plaiurile înverzite, mirosind a fân și a nuci ale Oltețului, pe plaiul românesc, la prășit ori cu turma de mioare, ascultând cântecul păsărilor, și doina înmuiată de fluier și de caval, a fost înlocuită de viața searbădă, dezumanizantă, stresantă trăită pe aeroporturi, între hublo-urile avioanelor, în huritul motoarelor, ori în zumzetul obositor al sălilor din aeroporturi. Întrebarea care ne vine în minte acum, chiar în clipa aceasta, este aceasta: încotro ne îndreptăm, Doamne? Unde vom ajunge, dacă mergem pe calea aceasta?

Cartea aceasta, în prima parte este una științifică, tehnicistă, didactică, descriind dinăuntru, ca să spunem așa, evoluția unor domenii tehnice și științifice, așa cum este aviația, care se vede că l-a pasionat pe autor. Toată partea aceasta este cât se poate de interesantă.

Segmentul în care Florentin Smarnadache ne redă emoțiile, imaginile, sentimentele trăite la întoarcerea acasă nu pot să nu te emoționeze.

„În perioada 14.05-04.06.2009, îmi voi petrece concediul în România.

Bucurii și tristeți de-acasă

– Indiferent cât de rău e-n America, e mai bine ca-n România!, îmi zice colegul de avion. Eram obosit, năclăit de sudoare, nedormit normal, după două zile de călătorie.

Dar, deodată, totul a dispărut și m-a cuprins o bucurie, un val de energie... La Aeroportul Internațional „Henri Coandă” București Otopeni, aflat la 16 km de capitala României, mă voi întâlni cu prietenii de joacă din Bălcești, cu mama, care se apropie de 80 de ani... De-aș trăi și eu atâta!”

Citind jurnalul acesta îl urmăresc pe Florentin acasă, cu verii lui, pe străzile Bălceștiului, pe care le-am bătut și noi cândva, în vizita la casa memorială Petrache Poenaru, unul dintre cei mai mari oameni dați de aceste locuri. Iată-l însoțit de prietenii noștri, profesorii Emilia și Marius Diculescu-Popescu. Totul este uimitor de viu și ne emoționează foarte mult:

„22.05.2009 Profesorii Marian Popescu-Diculescu și Emilia Popescu-Diculescu, de la Grupul Școlar „Petrache Poenaru” din Bălcești, mă duc cu mașina la Benești (sat devenit cartier al actualului oraș vâlcean Bălcești), unde se află casa memorială a lui Petrache Poenaru (n. 10.01.1799, Benești, județul Vâlcea –d. 1875).”

Iată un portret uimitor de bogat și de viu al marelui cărturar Petrache Poenaru, inventatorul stiloului:

„În tinerețe a fost pandur, om de încredere (secretar, șeful cancelariei) al conducătorului Revoluției de la 1821

(căruia îi fusese recomandat de către unchii săi, boieri cărturari, lordache și Grigore Otetelișanu, prieteni cu Tudor Vladimirescu), pionier al presei scrise din România – a creat primul ziar românesc de propagandă, numit „Foaia de propagandă”, al armatei lui Tudor Vladimirescu. Inginer (cu studii la Viena și Paris), matematician, inventator, pedagog, academician (din anul 1870; din 1872, președintele Societății Academice Române, numită Academia Română din anul 1879), fondatorul colegiilor naționale din București și Craiova, organizatorul învățământului național românesc, creatorul steagului României moderne (tricolorul purtat de „Domnul Tudor” la intrarea în București), inventatorul stiloului („toc rezervor”, numit mai neaoș „condei portăreț”) – brevetat în anul 1827, în Franța, cu titlul *plume portable sans fin, qui s'alimente elle-même avec de l'encre* (pană portabilă fără sfârșit, autoalimentată cu cerneală), participant la Revoluția de la 1848, membru al Comisiei pentru eliberarea robilor...”

Foarte caldă, plină de suflet, de amănunte sentimentale această parte a jurnalului. În timp ce citesc, văd totul, locurile, oamenii, casele, străzile foarte vii în fața ochilor.

Cartea *Dragă domnule Rotaru* – este vorba despre profesorul și istoricul literar Ion Rotaru, care la un pahar cu vin până târziu către dimineață este o bibliotecă de amănunte savuroase din viața scriitorilor – este, așa cum spune Florentin Smarandache, o discuție frumoasă, alertă, plină de duh, cu un om care a avut norocul să trăiască alături de ei și să-i cunoască bine pe Călinescu, pe Vianu:

„De la începutul anului 1988, am purtat o corespondență “înverșunată”, aș îndrăzni să afirm, experimentală, avangardistă, cu prof. univ. dr. Ion Rotaru (n. 11 septembrie 1924, Valea lui Ion, Bacău - d. 18 decembrie 2006, București), Șeful Catedrei de Limbă și Literatură Română de la Facultatea de Litere, Universitatea din București. Ne scriam... ANTISCRISORI... În răspăr, în contrasens, jucându-ne uneori în epistole, cu critici și autocritici, exagerări și amenințări de formă, cu aluzii, ironii, chiar și cu absurdități... experimente.”

Încercând să cuprindem acum într-o viziune aceste trei cărți, de fapt o mare parte din lucrările lui Florentin Smarandache, vom spune că ne aflăm în fața unei perspective culturale largi, în care personajul principal, profesorul Florentin Smarandache, asemenea spătarului Milescu, numai că el a călătorit în partea cealaltă de lume, notându-și zilnic emoțiile, sentimentele, descriindu-ne locurile prin care a trecut, văzute din avion sau de pe pământ, sau redându-ne atmosfera de la o conferință științifică, creează o panoramă largă a lumii secolului nebun și absurd, fascinant și misterios în care trăim.

Există două tendințe în opera și în viața sa: o tendință centrifugă, care trebuie să vină din subconștientul său colectiv, cea care a născut în el setea de cunoaștere și de spațiu, care l-a mânat în aceste multe călătorii pe fața pământului, și o tendință centripetă, sentimentală, pe care o vedem în notațiile sale din jurnal, la întoarcerea acasă. Nevoia de întoarcere la rădăcină, setea de acasă sunt vizibile și te emoționează.

Pe fundalul acestei panorame culturale a secolului XX, îl vezi pe Florentin Smarandache călătorind pe mapamond, trecând cu pasul peste meridianele și paralelele geografice și culturale, asemenea unui Sisif care încearcă neobosit să ajungă în pisc. Ducând cu el spiritul românesc, lumina plaiului dacic și vorba de duh a olteanului!

Prin impetuzitate, prin farmecul său, prin modalitatea sa dramatică, umană și spectaculoasă, Florentin Smarandache și cărțile lui sunt un țipăt și o eflorescență a spiritualității românești care au explodat în cultura universală.